

ZAKLADATELIA SLOVENSKEJ ILUSTRÁCIE

Správa kultúrnych zariadení MK SR

ZAKLADATELIA SLOVENSKEJ ILUSTRÁCIE

Bratislava, BIBIANA august – september 1990

Slovenská krásna kniha pre deti sa začala formovať až po roku 1918, keď sa po dlhodobom národnostnom útlaku vytvorili podmienky pre budovanie novej základne kultúrneho života a aj oživenia vydavateľskej činnosti. K prvoradým úlohám po vzniku Česko-slovenskej republiky sa stala naliehavou potreba vydávania kníh pre deti, ktorej dovtedy nebol venovaný takmer žiadny význam. Jedinou dostupnou literatúrou boli len ľudové vydania, brožúrky, kalendáre a časopisy, zriedkavo s perokresbovými ilustráciami. Na rozdiel od Slovenska Česká knižná produkcia nadväzovala už na dobrú tradíciu a na diela významných osobností ilustrácie detskej knihy – Mikuláša Aleša, Adolfa Kašpara, Hanuša Schwaigra a Artuša Scheinera. Do začiatku dvadsiatych rokov určovali podobu krásnej českej detskej knihy výtvarné polohy v línii dekorativizmu, secesie a dejovej ilustrácie.

Snahy o vývin slovenskej knižnej tvorby sa sústredil v Martine, ktorý bol kultúrnym centrom zásluhou národnej inštitúcie Matici slovenskej a situovaním tlačiarňí. Pre Maticu slovenskú začali od dvadsiatych rokov systematicky pracovať v oblasti knižnej ilustrácie Martin Benka, Andrej Kováčik, Jaroslav Vodrážka, Ján Hála a Karol Ondreička, ktorí položili základy slovenskej, špecificky národnej ilustrácie detskej knihy. Činnosť týchto umelcov – priekopníkov bola v nových podmienkach východiskom pri utváraní moderných koncepcií v oblasti knižnej kultúry a vývin ilustračnej tvorby mohol plným tempom smerovať k dokonalým výsledkom úsilia o krásnu knihu.

Zakladateľský význam Martina Benku pri formovaní slovenského výtvarného výrazu zasiahol aj do sféry spolupráce v knižnej tvorbe. Umelec, napriek tomu, že pôsobil do roku 1939 v Prahe, pochopil ako zodpovedný umelecký čin slúžiť detskej literatúre a veľmi plodne sa podieľal na ilustrovaní slovenských čítaniek, šlabikárov, kalendárov, kníh a časopisov pre deti vydávaných Maticou slovenskou. V Prahe pracoval pre edíciu slovenskej literatúry vydavateľa Ľ. Mazáča. Dielam z klenotnice ľudovej umeleckej tradície a dielam klasickej národnej literatúry vytvoril Benka harmonizujúci výtvarný pendant, charakteristický heroizáciou hrdinov a prostredia deja. Martin Benka sa systematicky venoval kreslenému písmu a iniciálam. Vytvoril typ štylizovaného národného písma nadviazaním na staroslovenskú písomovú kultúru. Toto písmo vo variabilných podobách našlo jedinečné uplatnenie na obálkach, v textoch ľudových piesní a uspávaniek a v doplnujúcej dekoratívnej funkcii sa stali súčasťou ilustrácie.

Od roku 1919 pracoval v Martine pre Maticu slovenskú a pre Kníhtlačiarenský účastnícký spolok ilustrátor Andrej Kováčik. Vo svojej rozsiahlej ilustrátorskej činnosti, zahŕňajúcej široký rozsah literárnych druhov – rozprávky, povesti, historické romány, dobrodružnú literatúru, pôvodnú prózu, čítanky, učebnice a časopisy pre deti, uplatnil virtuóznou, ľahkú a suverénnu kresbu. Rád kreslil kompozície s dramatickým obsahom a mnohofigurálnymi scénami.

Vývoj slovenskej knižnej tvorby závažným spôsobom posilnili na Slovensku pôsobiaci českí umelci – Ján Hála a Jaroslav Vodrážka. Knižky ilustrované Jánom Háloom sa stali neodmysliteľnou súčasťou vtedajšieho života našej spoločnosti a pre veľký čitateľský úspech mali významný podiel na formovaní slovenského povedomia a vzťahu k ľudovej kultúre. Výrazové znaky jeho ilustrácie určuje predovšetkým kresba s koloristickou funkciou farby, tvarová štylizácia, príznačný humor a optimistický akcent. Ján Hála sa stal priekopníkom ilustrovaného historického žánru v literatúre pre mládež umelecky pôsobivým súborom k Volfovej knihe Turecká vojna.

Osobité miesto medzi zakladateľskými postavami našej ilustračnej tvorby patrí Jaroslavu Vodrážkovi. Jeho veľká láska ku knihe rozvinula tvorivú atmosféru v martinskom prostredí. Viedol prvé typografické kurzy, stál pri zrode ilustrovanej edície pre mládež Dobré slovo a sa pričínil, že Matica slovenská začala od roku 1927 vydávať detský mesačník Slniečko, ktorého tradícia žije dodnes. Z martinského obdobia má pre nás najväčší význam jeho knižná a časopisová ilustračná činnosť. Príbehy Smelého zajka ožívajú v očiach mnohých generácií, ilustrácie v Slniečku nadchýňajú všetkých čitateľov. V jeho bohatej tvorbe majú vedúce miesto ilustrácie pre najmenšie deti a v tejto oblasti sa Vodrážka pokladá za prvého detského ilustrátora na Slovensku vôbec. Nadväzujúc na tradície M. Aleša dospel k vizuálne čistému štýlu s dôrazom na epický dej, avšak rozvíjajúci detskú predstavivosť príťažlivo a neopakovateľne. Jeho ilustrátorská tvorba zastáva dôležité miesto aj po roku 1945 a je príkladom úsilia o grafickú syntézu knihy, o komplexnú tvorbu knihy.

Naši významní ilustrátori pre deti Karol Ondreička, Aurel Kajlich a Emil Makovický rozvíjajú svoj ilustračný prejav na základe žánrových výjavov, interpretujú rozprávky a knižky o zvieratkách s istou dávkou štylizácie, najmä v čiernobielej kresbe. Pre stvárnenie slovenského prostredia čerpali z bohatých zásob reálií a ľudových typov. Emil Makovický, ktorý po odchode Jaroslava Vodrážku z Martina roku 1939 pôsobil v Matici slovenskej ako ilustrátor a knižný grafik, bol majstrom ilustrácií cudzokrajných rozprávok a obrazy naplňal atmosférou príslušných výtvarných kultúr.

Významnou osobnosťou slovenskej ilustrácie a realizátorom jej závažných formálnych výbojov je Ľudovít Fulla, ktorý podstatným spôsobom prispel do vývinu slovenskej krásnej knihy. Jeho príspevok má skutočne zakladateľský význam, lebo svojou tvorbou dovŕšil jednu vývinovú etapu, ale súčasne otvoril cestu progresívnejším úsiliam. Ilustroval už v tridsiatych rokoch a grafickým postupom v drevoryte a linoleoreze riešil pôsobivé iniciály, vignety, obálky a ilustrácie. Pre Fullu je charakteristická primitivizujúca, v duchu ľudových tvorcov štylizovaná forma. Inšpiračne naňho zapôsobil aj detský výtvarný prejav, dokázal vidieť očami dieťaťa svet plný tajomstiev a zázrakov. V základe jeho výtvarného výrazu sa odrážajú prejavy ľudového umenia — ľudová rezba, maľba na skle, ale najmä ľudová výšivka a preta-

venie ich princípov do polohy moderných výtvarných aktualít. Originálnym dielom sú jeho ilustrácie k slovenským ľudovým rozprávkam, v ktorých sa spája monumentalita výrazu s prostou jednoduchosťou výtvarnej reči, myšlienková podnetnosť, žiarivá farebnosť, poetickosť i dramatickosť a hĺbka vzťahu k národnej tradícii.

K umelcom, ktorí sa významným podielom zaslúžili o vytvorenie slovenskej modernej knihy patrí Mikuláš Galanda. V tridsiatych rokoch bol vôbec umelecky najprogressívnejšou osobnosťou našej knižnej grafiky. Jeho výtvarný postup, založený na klasickej jemnej línii a náročnej kaligrafii umocnil diela pôvodnej poézie. Dostalo sa mu aj zaslúženého medzinárodného ocenenia v roku 1937 na Svetovej výstave v Paríži, kde získal striebornú medailu za knižnú grafiku.

Vývinu slovenskej knižnej ilustrácie prispelo predovšetkým to, že bola predmetom sústavného záujmu našich popredných umelcov a že mala dôležité miesto v ich tvorbe. Vplyv zakladateľských osobností pretrvával dlhší čas pretože tvorcov pribúdalo len pomaly a predstavitelia tohto základného prúdu vo vývine ilustračnej tvorby boli dlho oporou pri budovaní základov modernej slovenskej ilustračnej tvorby. Zásluhou zakladateľskej generácie sa rozvinul moderný ilustračný a knižný výraz pri zachovaní jeho národného charakteru, vytvorili sa podnety pre rozvíjanie koncepcie, vyrastajúcej zo symbiózy princípov moderného umenia a poučenia na ľudovom výtvarnom prejave. Výsledky tvorivého nadšenia osobností zakladateľskej generácie, ako prvých systematických formovateľov slovenskej krásnej knihy sú umocnené zmyslom, pre vlastné hodnoty knižného umenia, pre súzvuk všetkých jej komponentov a znamenajú trvalé a aktuálne hodnoty nášho moderného výtvarného umenia.

Gita Kordošová

Ján Hála.
Adam, Sangala, 1953.

Martin Benka.
Prostonárodné slovenské povesti. 1952.

Vystavujúci umelci: **Janko Alexy, Martin Benka, Ľudovít Fulla, Ján Hála, Aurel Kajlich, Fedor Klimáček, Andrej Kováčik, Emil Makovický, Edmund Massányi, Karol Ondreička, Jaroslav Vodrážka.**

Súpis ilustračnej tvorby v zbierkach inštitúcií: Slovenská národná galéria (SNG), Galéria hl. mesta SR Bratislavy (GMB), Stredoslovenská galéria Banská Bystrica (SG), Turčianska galéria Martin, Galéria P. M. Bohúňa L. Mikuláš (GPMB), LMO Matica slovenská Martin (MS), Slovenské národné múzeum Martin (SNM), Krajská galéria Nitra

Janko ALEXY

národný umelec

narodil sa 25. 1. 1894 v Liptovskom Mikuláši, zomrel 22. 9. 1970 v Bratislave. Študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe. V rokoch 1921-1932 žil v Martine a v rokoch 1932-1937 organizoval v Piešťanoch maliarsku kolóniu. Patrí k popredným zakladateľom slovenského moderného maliarstva. Bol činný ako spisovateľ a ako organizátor kultúrneho a výtvarného diania. Ilustruje najmä vlastnú literárnu tvorbu. Po roku 1945 nadväzuje v ilustrácii na svoje pastely.

6 ilustrácií ku knihe F. Tichého Povesti z Podkarpatskej Rusi. 1919. Perokresba. Majetok SNG (K 4456 – K 4461)

2 ilustrácie ku knihe A. Melicherčíka Juraj Jánošík. 1952. Perokresba. Majetok MS Martin (II 866, II 867)

10 ilustrácií ku knihe Zapískal Jánošík. 1954. Pastel. Súkromný majetok, ponuka pre GPMB.

Martin BENKA

národný umelec

narodil sa 21. 9. 1888 v Kostolišti, zomrel 28. 6. 1971 v Malackách. Vyučil sa v Hodoníne za maliara a natierača a v tejto profesii pracoval neskôr ako tovariš vo Viedni. Od roku 1910 študoval v súkromnej maliarskej škole A. Kalvodu. Do roku 1939 žil v Prahe, potom pedagogicky pôsobil v Bratislave a od roku 1941 žil a tvoril v Martine. V maliarskych dielach oslavoval a heroizoval podobu slovenskej zeme a osud jej ľudu. Tento výtvarný program uplatnil aj v ilustrácii. Podieľal sa na ilustrácii čítaniek, šlabikárov, kalendárov a časopisov pre deti. Jeho monumentalizujúci a symbolický výraz najlepšie zodpovedal významným dielam ľudovej slovesnosti a dielam klasikov slovenskej literatúry.

8 náčrtov ilustrácií ku knihe Poklad. 1933. Perokresba. Majetok SNM Martin.

6 ilustrácií ku knihe A. Sládkoviča Detvan. 1942. Uhoľ. Majetok MS Martin.

12 listov pre kalendár. 1944. Perokresba. Majetok SNM Martin (B 538 – B 549)

10 ilustrácií k uspávkám. 1945. Akvarelová kresba uhlom. Majetok SNG (K 4841 – K 4850)

17 ilustrácií pre časopis Slniečko. 1945. Perokresba. Majetok MS Martin (II 363 – II 379)

- 8 ilustrácií ku knihe Zakliata hora. 1951. Akvarel. Majetok SNM Martin (B 5702 – B 5709)
- 8 ilustrácií slovenských ľudových piesní. 1950-1952. Akvarel. Majetok SNM Martin (756/13/74 – 756/20/74)
- 8 celostranových a 12 polstranových ilustrácií ku knihe P. Dobšinského Prostonárodné slovenské povesti. 1953-1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNM Martin.
- Prebal, frontispice, 3 celostranové a 12 pásových ilustrácií ku knihe M. Rázusovej-Martárovej Rozprávky o Jánošíkovi. 1953. Kresba perom, tušom a akvarelom. Majetok SNM Martin.

Ľudovít FULLA

národný umelec

narodil sa 27. 2. 1902 v Ružomberku, zomrel 21. 4. 1980 v Ružomberku. Študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe. V tridsiatych rokoch pedagogicky pôsobil na Škole umeleckých remesiel v Bratislave. Patrí k zakladateľským osobnostiam slovenského maliarstva a grafiky, významne zasiahol do oblasti gobelínovej tvorby a venoval sa aj návrhom na monumentálne mozaikové kompozície. Jeho práca s knihou, chápaná pod vplyvom konštruktivistických tendencií a v úzkej súčinnosti s typografiou, sa stala východiskom pre rozvoj knižnej kultúry. Je nositeľom mnohých cien a odmien najmä v oblasti ilustrovanej knihy. Za celoživotné ilustrátorské dielo pre deti a mládež bol mu udelený na 15. kongrese IBBY v Aténach roku 1976 čestný diplom H. Ch. Andersena.

6 ilustrácií ku knihe L. Podjavorinskej Veršíky pre maličkých. 1930. Kolorovaný linoleorez. Majetok SNG (G 2541 – G 2545)

2 ilustrácie a 10 iniciál ku knihe Slovo o pluku Igorovom. 1947. Kolorovaný drevorez a kresba tušom. Majetok SNG (G 3949, G 3950 a K 9175 – K 9184)

Obálka ku knihe J. Balka O umbíkoch a macúrikoch. 1935. Perokresba. Majetok SNG (K 5074)

Titulný list a 8 ilustrácií ku knihe P. Dobšinského Slovenské rozprávky. 1952. Akvarel. Majetok SNG (K 2926 – K 2934)

6 ilustrácií ku knihe Janko Hraško a iné rozprávky. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok GLF Ružomberok

8 ilustrácií ku knihe Varila myšička kašičku. 1964. Akvarel. Majetok GLF Ružomberok.

Obálka a 21 ilustrácií ku knihe Slovenské príslovia a porekadlá. 1964. Kolorovaný linoleorez a perokresba. Majetok SNG (G 4682, K 4533 – J 4554)

Ján HÁLA

narodil sa 19. 11. 1890 v Blatnej pri Českých Budejoviciach, zomrel 17. 5. 1959 vo Važci. V rokoch 1910-1915 študoval v Prahe na Akadémii výtvarných umení. Od roku 1923 žil a tvoril vo Važci. Rázovité podtatranské prostredie a folklór važeckého okolia sa stali inšpiračným zdrojom jeho ilustrátorskej tvorby. Významnou mierou prispel k rozvoju školských kníh a detskej literatúry.

131 ilustrácií ku knihe F. Volfa Turecká vojna. 1936. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 22 147 – C 22 377)

23 ilustrácií ku knihe F. Kráľa Jano. 1945. Akvarelovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 703 – K 724)

59 ilustrácií ku knihe M. A. Jerského Maroško a Medko. 1947. Akvarel, tuš. Majetok GMB (C 19 673 – C 19 732)

17 ilustrácií ku knihe A. S. Puškina Rozprávka o rybárovi a rybke. 1948. Akvarelovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 320/1-17)

9 ilustrácií k leporelu Povedačky. 1951. Akvarelovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 319/1-9)

33 ilustrácií a 27 iniciál ku knihe detských ľudových hier Krútime si reťaz. 1953. Akvarelovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 317/1-27 a K 316/1-33)

30 ilustrácií ku knihe Pesničky, hádanky, povedačky. 1953. Akvarelovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 318/1-30)

39 ilustrácií ku knihe M. A. Jerského Maroško vo Vtáčikove. 1953. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 16 623 a C 19 995-C 20 033)

27 ilustrácií ku knihe V. Haľamu Príbehy z našich hôr. 1953. Perokresba. Majetok SNG (K 8669 – K 8695)

12 ilustrácií ku knihe L. Nádaši-Jégeho Adam Šangala. 1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG (K 3245 – K 3256)

12 ilustrácií k leporelu Rapotanky. 1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 321/1-12)

8 ilustrácií ku knihe M. Rázusa Maroško. 1956. Tuš, akvarel. Majetok GMB (C 20 748 – C 20 755)

Aurel KAJLICH

narodil sa 28. 11. 1091 v Turej Lúke pri Myjave, zomrel 5. 10. 1973 v Piešťanoch. Študoval na Akadémii výtvarných umení v Prahe u prof. M. Švabinského. Jeho ilustrácie charakteri-

zuje dekoratívne štylizovaná kresba a romanticky ladená farebnosť. Vedľa maliarskej a ilustrátorskej tvorbe venoval sa pedagogickej činnosti ako profesor kreslenia.

Obálka a 5 ilustrácií ku knihe J. Karafiáta Chrobáčiky. 1945. Akvarel, Súkromný majetok, ponuka SNG.

Obálka k čítanke Slovenské kvety. 1940. Gvaš, ceruzka. Majetok SNG (K 4142)

4 ilustrácie k čítanke. 1945. Perokresba. Majetok SNG (K 4126 – K 4129)

7 ilustrácií pre časopis Slniečko. 1946. Gvaš, ceruzka. Majetok GPMB L. Mikuláš

Fedor KLIMÁČEK

narodil sa 26. 2. 1913 v Ružomberku, zomrel 1. 10. 1975 v Banskej Bystrici. Študoval v Prane na Vysokej škole architektúry a pozemného staviteľstva pri ČVUT. Žil a tvoril v Martine, kde spolupracoval s vydavateľstvom Matice slovenskej ako ilustrátor veľkého počtu kníh pre deti. V jeho tvorbe prevažuje kresliarsky prejav s koloristickou funkciou farby. Ilustráciu chápal na báze žánrového sprievodného zobrazovania literárneho obsahu. Od roku 1962 pôsobil ako profesor na Pedagogickej fakulte v Banskej Bystrici.

2 ilustrácie ku knihe Lišiak žibal. 1946. Kolorovaná perokresba. Majetok SNG (K 5609, K 5610)

4 ilustrácie pre časopis Slniečko. 1946. Kolorovaná perokresba. Majetok SNG (K 576, K 5605) a SG B. Bystrica (K 117/a, b)

4 ilustrácie ku knihe M. Rázusovej-Martákovej Zverinček. 1949. Perokresba a farebná ceruzka. Majetok SG B. Bystrica (K 98/a-d)

6 ilustrácií ku knihe A. S. Puškina Rozprávka o rybárovi a rybke. 1952. Kolorovaná perokresba. Majetok GPMB L. Mikuláš (K 93 – K 98)

4 ilustrácie ku knihe H. Klačku Vyšívaná črievica. 1955. Kolorovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 114 a, b, K 115 a, b)

6 ilustrácií ku knihe J. Tomečka Na slnečnom chodníku. 1956. Ceruzka. Majetok SNG (K 577, K 578, K 5601 – K 5604)

Andrej KOVÁČIK

narodil sa 11. 5. 1889 v Budapešti, zomrel 17. 2. 1953 v Bratislave. Študoval do roku 1914 na Akadémii výtvarných umení v Budapešti. Bol všestrannou výtvarnou osobnosťou: veno-

val sa maliarstvu, sochárstvu, knižnej grafike, ilustrácii, karikatúre a časopisovej kresbe. Bol vynikajúcim kresliarom. Ilustruje povojnové vydania slovenských kníh a v tomto odbore si vydobyl popredné miesto. V ilustráciach kládol dôraz na portrétnu charakteristiku jednotlivých hrdinov. Od začiatku tridsiatych rokov ilustroval pre nakladateľa L. Mazáča v Prahe sériu Velké knihy, kde vyšli romány Nižňanského a Hrušovského.

1 ilustrácia z roku 1919. Perokresba. Majetok SNG (K 655)

Frontispice ku knihe P. Dobšinského Bača a šarkan. 1926. Akvarel. Majetok MS Martin (II 1920)

Frontispice ku knihe P. Dobšinského Mataj. 1926. Akvarel. Majetok MS Martin (X II 1921)

54 ilustrácií ku knihe J. Nižňanského Dobrodružstvá Mória Beňovského. 1932 Perokresba. Majetok SNG (K 2563 – K 2594)

3 ilustrácie ku knihe Jánošík. 1933. Perokresba. Majetok GMB (C 18 152 – C 18 154)

10 ilustrácií ku knihe J. Nižňanského Čachtická pani. 1935. Perokresba. Majetok SNG (K 13 052 – K 13 062)

8 ilustrácií ku knihe Kysuca. 1935. Perokresba. Majetok SNG (K 4133 – K 4141)

4 ilustrácie do detského časopisu. 1950. Akvarel. Majetok SNG (K 884 – K 887)

Emil MAKOVICKÝ

narodil sa 12. 2. 1908 v Hrabušiciach, zomrel 28. 12. 1986 v Banskej Bystrici. Študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe. Od roku 1942 intenzívne spolupracoval s vydavateľstvom Matice slovenskej, kde sa podieľal na tvorbe detských časopisov Slniečko a Včielka. Ako ilustrátor patrí k priekopníkom krásnej ilustrovanej knihy na Slovensku. Jeho kresbový prejav je kaligrafický, niekedy mierne ornamentálne štylizovaný. Patrí k tým knižným tvorcom, ktorí vnášajú do slovenskej ilustrácie v štyridsiatych rokoch nové formové prvky.

Obálka a 9 ilustrácií ku knihe J. C. Hronského Zlatý dážď. 1943. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG (K 16 786 – K 16 795)

15 ilustrácií pre časopis Slniečko. 1943-1944. Akvarel. Majetok Turč. galérie (K 1110 – K 1124)

10 ilustrácií pre časopis Slniečko. 1944-1946. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 366 – II 379) a SNG (K 16 796 – K 16 801)

20 ilustrácií ku knihe C. Petrescu Fram, polárny medveď. 1945. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 179 – II 198)

- 6 ilustrácií ku knihe S. Lagerlöfovej Zázračná cesta Nilsa Holgersona. 1946. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 108 – II 113)
- Obálka, 4 celostrany a 8 polstran ku knihe M. Rázusovej-Martákovej Od jari do zimy. 1947. Akvarelovaná perokresba. Majetok Turč. galérie (K 1067 – K 1079)
- Obálka, 4 celostrany a 20 polstran ku knihe D. C. Mukerdzího Vodca stáda. Akvarelované perokresby. Majetok SG B. Bystrica (K 147 – K 171)
- 5 celostrán a 30 polstránových ilustrácií ku knihe V. G. Jana: Fenický koráb. 1949. Perokresba a akvarel. Majetok SG B. Bystrica (K 209 – K 243)
- 20 ilustrácií ku knihe P. Dobšinského Prostonárodné slovenské povesti. 1950. Akvarelované perokresby. Majetok MS Martin (II 1-20)
- Obálka a 43 ilustrácií ku knihe Rozprávky z tisíc a jednej noci. 1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 1717 – K 1760)
- Obálka a 15 ilustrácií ku knihe P. Dobšinského Soľ nad zlato. Akvarelované perokresby. Majetok SNG (K 16 771 – K 16 785)
- 10 ilustrácií ku knihe W. Shakespeara Sen noci svätóánskej. 1957. Akvarelovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica.
- 6 ilustrácií ku knihe J. Hollého Selanky. 1964. Perokresba. Majetok MS Martin (II 199 – II 205)

Edmund MASSÁNYI

narodil sa 15. 1. 1907 v Nitre, zomrel 29. 9. 1966 v Nitre. Študoval súkromne v Nitre, vo Viedni a v Mníchove. Venoval sa maliarstvu, kde sa orientoval na nástennú cirkevnú maľbu. Svoju kresliarsku pohotovosť uplatňoval najmä pri ilustrovaní dobrodružnej a exotickkej literatúry pre deti a mládež. Mal zmysel pre pravdivosť kresleného prostredia a dramatickosť vybraných scén. Dôraz kládol na detailný kaligrafický prednes peroviek a na maliarsky poňatú mnohofigurálnu kompozíciu knižných celostrán. V oblasti dobrodružnej literatúry ovplyvnil vývin tohto ilustračného žánru.

Obálka a 11 ilustrácií ku knihe O. Ľubomírskoho Sedem dobrých bratov. 1939. Tempera a perokresba. Majetok KG Nitra (G 678 – G 690)

Obálka, 5 celostranových a 26 polstranových ilustrácií ku knihe H. M. Fasta Koniec stopy. 1952. Tempera a perokresba. Majetok SNG (K 9829 – K 9860)

Obálka a 12 ilustrácií ku knihe V. G. Jana Bátú-Chán. 1954. Tempera a perokresba. Majetok SNG (K 9805 – K 9828)

12 ilustrácií ku knihe H. Kaufmanna S karavanou cez Saharu. 1966. Škrabaná kresba v mässerovej platni. Majetok KG Nitra (G 545/1-12)

Karol ONDREIČKA

narodil sa 23. 2. 1898 v Dubnici, zomrel 13. 12. 1961 v Bratislave. Študoval na Umeleckopriemyselnej škole v Prahe. Učil v Kláštore pod Znievom, v Martine a Vrútkach. Okrem maliarstvu sústavne pracoval v odbore užitej grafiky a ilustrácie pre deti. Jeho výtvarný prejav, založený na charakteristickej kresbe, vychádza zo záľuby v dejovosti a humoru, ktorý uplatňuje vo voľbe námetu a v poludštených zvieracích hrdinov. Rozprávkové motívy transponuje do reality slovenskej dediny, kompozíciu obrazov rieši voľnou skladbou dejových prvkov. Jeho početne významný podiel na ilustrovanej knihe pre deti do značnej miery určoval charakter slovenskej ilustrácie do roku 1945.

5 návrhov na knižné obálky. 1934-1935. Tempera, akvarel, tuš. Majetok MS Martin (II 618 – II 622)

16 ilustrácií ku knihe Ženilo sa motovidlo. 1935. Perokresba. Majetok SNG (K 9221 – K 9236)

13 ilustrácií pre časopis Slniečko. 1936-1938. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 604 – II 617)

22 ilustrácií ku knihe P. Bobríka Pytláci na Dunaji. 1939. Perokresba. Majetok SNG (K 12 154 – K 12 175)

25 ilustrácií pre časopis Slniečko. 1940-1946. Perokresba a akvarel. Majetok GMB (C 9894 – C 10 536)

Obálka a 10 ilustrácií ku knihe L. Podjavorinskej Čin-čin. 1943. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1233) a GMB (C 10 544 – 10 549, C 18 128 – C 18 131)

9 ilustrácií ku knihe Legendy z ríše ľadovcov. 1943. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG (K 8631 – K 8639)

12 ilustrácií ku knihe J. Telgárskeho Žirafa. 1945. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG (K 8631 – K 8639)

16 ilustrácií ku knihe A. F. Ossendowského Malí víťazi. 1945. Perokresba. Majetok SNG (K 9237 – K 9250) a MS (II 1641 – II 1642)

Obálka a 2 ilustrácie ku knihe H. Ch. Andersena Rajská záhrada. 1946. Akvarel. Majetok MS Martin (II 1242 – II 1244)

15 ilustrácií ku knihe P. Duša Príhody zajaca Polniaka. 1946. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1638 – II 1652)

8 ilustrácií ku knihe F. Gabaju Gulko a Janka. 1947. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1225 – II 1232)

10 celostranových ilustrácií, 50 záhlavných a koncoviek ku knihe P. Dobšinského Prostonárodné slovenské povesti. 1947. Perokresba. Majetok SNG (K 4363 – K 4426)

8 ilustrácií ku knihe E. Philadelphí Čierny poklad. 1947. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1872 – II 1879)

Obálka a 16 ilustrácií ku knihe K. Stránaia Prázdniny troch študentov. 1947. Akvarel a perokresba. Majetok MS (II 1771 – II 1787)

8 ilustrácií ku knihe D. N. Manin-Sibiriaka V lesnom zátiší. 1947. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1234 – II 1241)

18 ilustrácií ku knihe F. Zimu Dobrodružstvá Janka Vtákoplacha. 1948. Perokresba. Majetok SNG (K 4345 – K 4362)

2 ilustrácie ku knihe J. Romanovského V zajatí a na slobode. 1952. Perokresba. Majetok GMB (C 10 532 – C 10 533)

10 ilustrácií ku knihe J. Záborského Bájky. 1952. Perokresba. Majetok GMB (C 10 500 – C 10 509)

10 ilustrácií ku knihe M. Rázusovej-Martákovej Zatúlané húsa. 1952. Perokresba a akvarel. Majetok GMB (C 10 510 – C 10 519)

6 ilustrácií ku knihe I. Gyula Prsteň hadieho kráľa. 1952. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 9902 – C 9907)

14 ilustrácií k poviedkam M. Kukučina. 1955. Kresba tušom a kriedou. Majetok GMB (C 10 711 – C 10 727) a SNG (K 4428 – K 4429)

Jaroslav VODRÁŽKA

narodil sa 29. 11. 1894 v Prahe, zomrel 9. 5. 1984 v Prahe. Študoval na Umeleckopriemyselnej škole a na Akadémii výtvarných umení v Prahe u prof. M. Švabinského. Roku 1923 prišiel ako stredoškolský profesor na martinské gymnázium a tu začal spoluprácu s Maticou slovenskou. Z jeho podnetu vznikla ilustrovaná edícia pre mládež Dobré slovo a spolu s R. Klačkom založili vydávanie detského časopisu Slniečko, ktorého tradícia žije dodnes. V jeho bohatej tvorbe dominuje ilustrácia pre deti a mládež a v tejto oblasti patrí k prvým ilustrátorom kníh pre deti na Slovensku vôbec. Bol činný aj ako spisovateľ.

8 ilustrácií ku knihe J. C. Hronského Smelý zajko. 1929. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 634 – II 640)

Obálka a 14 ilustrácií ku knihe M. Hranku Ježkovci. 1929. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1408 – II 1422)

- Frontispice a 30 ilustrácií ku knihe J. C. Hronského Smelý Zajko v Afrike. 1930. Perokresba a farebný pastel. Majetok MS Martin (II 882 – II 929)
- Obálkam frontispice a 57 ilustrácií ku knihe J. C. Hronského Budkáčik a Dubkáčik. 1931. Akvarel. Majetok MS Martin (II 1328 – II 1386)
- Obálka, frontispice a 56 ilustrácií ku knihe J. Vodrážku Piráti. 1936. Akvarel a perokresba. Majetok MS Martin (II 1490 – II 1548)
- 3 ilustrácie pre časopis Slniečko. 1936. Perokresba. Majetok SNG (K 6821 – K 6823)
- Obálka a ilustrácie ku knihe J. C. Hronského Tri múdre kozliatka. 1939. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1101 – II 1135)
- Obálka a 31 ilustrácií ku knihe Š. Hozu Čože-kdeže. 1946. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1423 – II 1444)
- Obálka a ilustrácie ku knihe D. Štubňu-Zámotského Z čarovného sveta. 1946. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1894 – II 1911 a II 1625 – II 1637)
- 26 ilustrácií ku knihe Knižka najmenších. 1946. Perokresba. Majetok SNG (K 2734 – K 2739) a SG B. Bystrica (K 506 – K 526)
- 7 ilustrácií ku knihe V. Biankiho Mravčkové dobrodružstvá. 1947. Perokresba. Majetok MS Martin (II 218 – II 224)
- 23 ilustrácií ku knihe J. Vodrážku Rozprávky o zvieratkách. 1947. Perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 1245 – K 1267)
- 9 ilustrácií k Veršom L. Podjavorinskej. 1947. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG ;K 2743 – K 2751)
- Prebal a 45 ilustrácií ku knihe I. Karnauchovej Ruskí bohateri. 1951. Akvarelovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 1058 – K 1114)
- 16 ilustrácií ku knihe S. Chalúpku Turčin Poničan. 1953. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 13 568 – C 13 583)
- Prebal a 30 ilustrácií ku knihe L. N. Tolstého Rozprávky. 1953. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1445 – II 1477)
- 25 ilustrácií ku knihe M. Rázusovej-Martákovej Chlapčekovo leto. 1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 13 584 – C 13 608)
- 35 ilustrácií ku knihe J. Spilku Rozprávky z hôr. 1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG (K 2740 – K 2742) a SG B. Bystrica (K 1005 – K 1053)
- Súbor ilustrácií ku knihe E. Chmelovej Slovenské rozprávky, hádanky a rečňovanky. 1954. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 395 – II 507)
- 3 ilustrácie ku knihe J. Bodeneka Tri holúbky. 1955. Akvarelovaná perokresba. Majetok Turč. galérie (K 841 – K 843)

- 9 ilustrácií k leporelu Múdry Matej. 1955. Akvarelovaná perokresba. Majetok Turč. galérie (K 803 – K 811)
- 20 ilustrácií pre časopis Zornička. 1955. Perokresba. Majetok MS Martin (II 1819 – II 1836)
- Súbor ilustrácií ku knihe E. Vodrážkovej Vodníkovi priatelia. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1245 – II 1293)
- Obálka a 10 ilustrácií ku knihe M. Ďuríčkovej Zajko a líška. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1478 – II 1489)
- 9 ilustrácií pre leporelo Líška a drozd. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 792 – K 800)
- 11 ilustrácií pre leporelo Snehulienka. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 812 – II 822)
- 10 ilustrácií pre leporelo Múdry mužík. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 823 – K 832)
- Prebal a 10 ilustrácií ku knihe L. Podjavorinskej Išla sova na tanec. 1956. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 930 – II 940)
- 20 ilustrácií ku knihe M. Rázusovej-Martákovej Zvieratká deťom. 1957. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 13 648 – C 13 567)
- 16 ilustrácií ku knihe M. Rázusovej-Martákovej Lietajúci kvet. 1957. Akvarelovaná perokresba. Majetok GMB (C 13 664 – C 13 681)
- Súbor ilustrácií ku knihe V. S. Karadžiča Kráľovič Marko a orol. 1957. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1667 – II 1867)
- Súbor ilustrácií ku knihe P. Ľobšinského Slncový kôň. 1958. Perokresba a akvarel. Majetok SNG (K 8042 – K 8092)
- 14 ilustrácií ku knihe A. N. Afanasieva Sedem Simeonov. 1958. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 1192 – II 1208)
- Obálka a 14 ilustrácií ku knihe A. N. Afanasieva Rýchly posol. 1958. Akvarel. Majetok MS Martin (II 1209 – II 1224)
- 10 ilustrácií k leporelu Tri prasiatka. 1959. Akvarelovaná perokresba. Majetok SG B. Bystrica (K 1447 – K 1456)
- 15 ilustrácií ku knihe V. Reisela Keď sa lúka zazelená. 1960. Akvarel. Majetok MS Martin (II 1387 – II 1401)
- Prebal a 10 ilustrácií leporela M. Haľamovej Mechúrik-Koščúrik a kamaráti. 1961. Akvarelovaná perokresba. Majetok MS Martin (II 870 – II 881)
- Súbor ilustrácií ku knihe J. Vodrážku Macko Mrmláč valachom. 1971. Akvarelovaná perokresba. Majetok SNG (K 12 975 – K 13 037)

Jaroslav Vodrážka.
Knižka pre najmenších, 1946.

Karol Ondrejška.
Slovenské povesti. 1947.

Ludovít Fulla.
Slovo o pluku Igorovom. 1946.

ZAKLADATELIA SLOVENSKEJ ILUSTRÁCIE

Vydala Správa kultúrnych zariadení MK SR

Zodpovedný za vydanie: Ing. Pavol Straka

Odborná spolupráca: Gita Kordošová

Grafická úprava: Gabriel Wagner

Fotografie: Ľudmila Mišurová

Vytlačili: Západosl. tlačiarne, š. p., prev. 41, Cintorínska 21,
Bratislava

Náklad: 1 000

NVB 17/90/59